

<http://dx.doi.org/10.15762/ZH.2017.59>

XIV POLSKO-NIEMIECKIE SEMINARIUM WROCLAW–HALLE–SIEGEN
*MAZURY – WĘDRÓWKA SZLAKIEM DZIEDZICTWA KULTUROWEGO
PIERWSZEGO PROTESTANCKIEGO PAŃSTWA W EUROPIE,
MIKOŁAJKI, 5–10 VI 2017 ROKU*

Polsko-Niemieckie Seminaria Wrocław–Halle–Siegen, organizowane przez Instytut Teologii Historycznej Wydziału Teologicznego Uniwersytetu im. Marcina Lutra w Halle i Wittenberdze, Zakład Historii Sztuki Renesansu i Reformacji Uniwersytetu Wrocławskiego oraz Uniwersytet w Siegen – Zespół Przedmiotowy Teologia Ewangelicka: Historia Kościoła i Teologii, odbywają się rokrocznie, na zmianę w Polsce i Niemczech. Każde z nich poświęcone jest zagadnieniom historii, kultury i sztuki innego regionu Europy Środkowej, związanego z dziedzictwem reformacji. Program seminariów obejmuje wykłady dotyczące historii i kultury danego obszaru, wykłady monograficzne zaproszonych gości oraz referaty studentów z Halle i Siegen, szczegółowo prezentujące wybrane zagadnienia historyczne i teologiczne. Część teoretyczną dopełniają objazdy zabytkoznawcze, podczas których najistotniejsze obiekty, przede wszystkim architektury sakralnej, prezentowane są w referatach studentów i doktorantów historii sztuki z Wrocławia. Istotną rolę odgrywają także ćwiczenia grupowe, zakładające wymianę wiedzy i doświadczeń między studentami i pracownikami naukowymi z poszczególnych uniwersytetów oraz integrację uczestników.

Czternasta już edycja Polsko-Niemieckiego Seminarium Wrocław–Halle–Siegen odbyła się tym razem w dniach 5–10 VI 2017 r. na Mazurach – ze względu na niezwykłą rangę tego regionu jako pierwszego protestanckiego państwa w Europie. Patronat honorowy objęli nad nim Marszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego Gustaw Marek Brzezina, Arcybiskup Metropolita Warmiński Józef Górczyński oraz Biskup Diecezji Mazurskiej Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Polsce Rudolf Bażanowski. Opiekę naukową sprawowali jak co roku prof. Veronika Albrecht-Birkner z Uniwersytetu w Siegen, prof. Jan Harasimowicz, kierownik Zakładu Historii Sztuki Renesansu i Reformacji na Uniwersytecie Wrocławskim, oraz prof. Udo Sträter, rektor Interdyscyplinarnego Centrum Badań nad Pietyzmem na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu im. Marcina Lutra w Halle i Wittenberdze. Za organizację seminarium odpowiadały mgr Urszula Bończyk oraz mgr Justyna Chodasewicz.

W dniu 5 czerwca wieczorem, po całodziejnej podróży do miejsca zakwaterowania – ośrodka konferencyjnego przy Parafii Ewangelicko-Augsburskiej w Mikołajkach – odbyło się uroczyste otwarcie seminarium. Jego uczestników powitał ks. Rudolf Bażanowski, Biskup Diecezji Mazurskiej Kościoła Ewange-

licko-Augsburskiego w Polsce, wyrażając radość z zainteresowania przybyłych historią regionu oraz nadzieję na owocne rezultaty obrad.

Kolejny dzień rozpoczęła seria wykładów dotyczących m.in. początków reformacji na terenach Prus Książęcych oraz protestanckiej architektury kościelnej regionu na przestrzeni wieków. Po niej nastąpiła część objazdowa. Pierwszym zabytkiem był kościół w Szestnie z zachowanym oryginalnym wystrojem, w tym dwiema chorągwiami nagrobnymi. Następnie uczestnicy seminarium odwiedzili jezuickie Sanktuarium Maryjne w Świętej Lipce, będące imponującym przykładem ofensywy ideowej Kościoła w epoce kontrreformacji, gdzie nadarzyła się okazja do wysłuchania krótkiego koncertu organowego. Ostatnią miejscowością zwiedzaną w tym dniu był Reszel, miasteczko, w którym na szczególną uwagę zasługują kościół farny pw. świętych Piotra i Pawła oraz zamek biskupów warmińskich, przy którym znajduje się także oddział Muzeum Warmii i Mazur – Galeria Zamek, prezentująca sztukę współczesną.

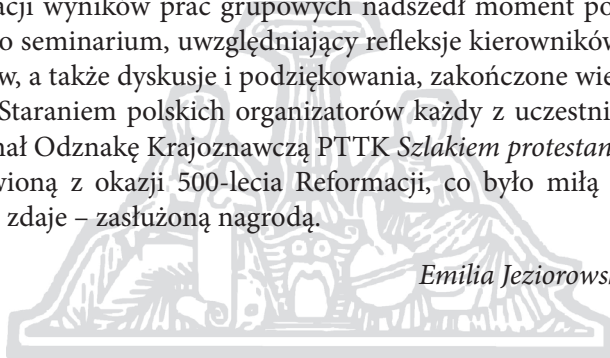
Środa, 7 czerwca, została w całości przeznaczona na objazd zabytkoznawczy. Pierwszym punktem programu był kościół ewangelicki w Sorkwicach z zachowanym oryginalnym wyposażeniem, wśród którego szczególnie interesujący jest zawieszony u stropu anioł chrzcielny: typ chrzcielnicy charakterystyczny dla sztuki Mazur i całego Księstwa Prus w końcu XVII i w XVIII w. Następnie uczestnicy seminarium zwiedzili olsztyńską bazylikę konkatedralną pw. św. Jakuba, a potem Muzeum Warmii i Mazur, gdzie uczestników seminarium powitał mgr Andrzej Rzempoluch, kustosz Działu Sztuki Dawnej. Tam też rozpoczęła się praca w trzech grupach, na które podzieleni zostali uczestnicy. Każda z nich opracowywała jedno z dzieł z kolekcji Muzeum: epitafium Hansa von Nimptscha z 1557 r., obraz *Alegoria Vanitas – Walka ludzi i zwierząt ze śmiercią* z 1627 r. oraz chorągiew nagrobną Johanna von Kreyzena z 1712 r. Kolejnymi punktami programu było zwiedzanie kościoła ewangelickiego w Pasymiu i Dźwierzutach, w których zachowało się oryginalne wyposażenie, oraz kościoła pw. św. Józefa w Nawiadach, w którym na uwagę zasługuje w szczególności anioł chrzcielny z 1700 r.

Kolejny dzień, 8 czerwca, rozpoczął się, podobnie jak wtorek, serią wykładów, dotyczących historii Kościoła ewangelickiego na Mazurach w XIX i XX w. oraz antynazistowskiej opozycji w Niemczech w latach 1939–1944. Po południu uczestnicy seminarium wyruszyli na zwiedzanie Kętrzyna, do którego najważniejszych zabytków należą kościół parafialny pw. św. Jerzego i dawny zamek krzyżacki, obecnie siedziba Muzeum im. Wojciecha Kętrzyńskiego. Muzeum to posiada cenne zbiory, zwłaszcza epitafiów i chorągwi nagrobnych, wśród których znajduje się chorągiew Botho Ernsta zu Eulenburga z 1664 r., jedyna zachowana dziecięca chorągiew nagrobna z terenu Prus. Swoistą klamrą kompozycyjną dla porannych wykładów była z pewnością wizyta w Wilczym Szańcu, głównej kwaterze Adolfa Hitlera w latach 1941–1944. Po powro-

cie do Mikołajek uczestników czekał gościnny wykład prof. Janusza Małłka z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu o polskim dziedzictwie reformacji na terenie dawnych Prus Książęcych.

Ostatniego dnia obrad seminarium, w piątek rano, jego uczestnicy zwiedzili kościół pw. Niepokalanego Serca Najświętszej Marii Panny w Okartowie, którego wnętrze jest w całości pokryte polichromią, a także kościół pw. św. Jana Chrzciciela w Pieszku, w którym zachowała się okazała drewniana ambona. Po powrocie do Mikołajek nadszedł czas prezentacji efektów pracy grup ćwiczeniowych, polegającej na opracowaniu trzech narracji – odpowiednich dla dzieci, dorosłych oraz osób z wykształceniem humanistycznym – dotyczących zabytków ze zbiorów Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie. Było to wyzwanie, wymagające od każdego z uczestników zaangażowania, trudnych kompromisów, ciężkiej pracy, a przede wszystkim kreatywności. Po zakończeniu prezentacji wyników prac grupowych nadszedł moment podsumowania tegorocznego seminarium, uwzględniający refleksje kierowników naukowych i uczestników, a także dyskusje i podziękowania, zakończone wieczorem integracyjnym. Staraniem polskich organizatorów każdy z uczestników seminarium otrzymał Odznakę Krajoznawczą PTTK *Szlakiem protestantyzmu w Polsce*, ustanowioną z okazji 500-lecia Reformacji, co było miłą niespodzianką i – jak się zdaje – zasłużoną nagrodą.

Emilia Jeziorowska (Wrocław)

TNT